

Randers Bykor

Firklang

17. årgang

December 2016

Nr. 4

Ved årets julekonserter sang tenorerne smukt akkompagneret af Christina Michaelsen på altblokfløjte og dirigenten på klaver Zion Hört die Wächter singen fra J. S. Bachs kantate Wachet auf ruft uns die Stimme .

Firklang: Medlemsblad for Randers Bykor

Bladet sendes i en pdf-udgave som mail til korets medlemmer. Desuden kan det læses på Randers Bykors hjemmeside: www.randersbykor.dk.

Redigering og layout: Inger Schnetler

Foto: Henrik Langballe
Kaj Sunesen
Bastrup, senior
I. Schnetler

Næste nummer af Firklang er planlagt til at udkomme ultimo april 2017. Jeg håber, at korets medlemmer vil bidrage med indlæg til vores fælles blad og beder jer sende dem til adressen inger@schnetler.dk. Deadline: Tirsdag den 18. april 2017.

Indholdsfortegnelse:

<i>Julekoncerter i fire kirker:</i>	<i>Side</i>	<i>3</i>
<i>Glenstrup Kirke:</i>	-	3
<i>Holbæk Kirke:</i>	-	6
<i>Vejlby Kirke:</i>	-	7
<i>Ørum Kirke:</i>	-	7
<i>Julekoncert i Randers sundhedscenter:</i>	-	8
<i>Jul på Kulturhuset:</i>	-	9
<i>Julens traditioner:</i>	-	10
<i>Adventskransen:</i>	-	11
<i>Santa Lucia:</i>	-	12
<i>Juletræet:</i>	-	12
<i>Julegaverne:</i>	-	14

Julekoncerter i fire kirker

Af: Inger Schnetler

Det hører med til afslutningen på en god korsæson, at man får lov til at fremføre den musik, man har arbejdet med i sæsonen. I år fik vi i Randers Bykor en meget fin afslutning, da vi i december måned havde seks julekoncerter, heraf fire kirkekoncerter.

Niels Bastrup, korets energiske og dygtige dirigent, havde sammensat et program, der både bød på nye klange og gamle traditionsrige julemelodier, hvoraf nogle blev sunget i en lidt moderniseret, men flot udgave. Programmet var det samme ved alle fire kirkekoncerter.

I Randers Bykor havde vi set frem til julekoncerterne, og derfor var bekymringen stor, da Niels Bastrup på grund af sygdom måtte melde afbud til den sidste korprøve inden koncerterne. Ville han være så rask, at han kunne stå for den kommende koncert to dage senere og de følgende, der kom lige efter? Kunne vi blive nødt til at aflyse en koncert? Det ville ikke være rart. Problemet blev dog løst på en absolut tilfredsstillende måde, da man fik kontakt til en kompetent, erfaren og dygtig kordirigent, Niels W. Jacobsen fra Grindsted. Han trådte med få timers varsel til og gennemførte en god og grundig korprøve, der gjorde koret klar til koncert. Niels Bastrup blev ikke rask til de to første koncerter, og derfor dirigerede Niels W. Jacobsen med sikker og kyndig hånd disse to koncerter

Den første koncert fandt sted onsdag den 7. december i

Glenstrup Kirke:

Det enkle, men smukke alter i Glenstrup Kirke.

Når man en mørk aften kommer kørende ad de snørklede små veje og pludselig ser en stor oplyst kirke, Glenstrup Kirke, kan man ikke lade være med at få den tanke, at det er da underligt, at der her ude på landet ligger en så stor middelalderkirke. En forklaring kan måske være, at der omkring år 1000, da kirken blev bygget, har været et større samfund på stedet, end der er i dag. En anden forklaring kan være, at den fra starten har været tænkt som kirke til et benediktinerkloster, som blev bygget på stedet omkring år 1100. Når man træder ind i kirkens våbenhus, der er et usædvanligt stort rum, bemærker man også, at det er en del af tårnet, og at det hører med til kirken og ikke er en tilbygning, der er foretaget senere, som man ser i de fleste landsbykirker.

Niels W. Jacobsen instruerer koret inden koncerten i Glenstrup Kirke.

Programmets første afdeling var tre engelske Christmas carols: Hark! The Herald Angels Sing med musik af F. Mendelssohn Bartholdy (1840) og tekst af C. Westley (1739), In the Bleak Midwinter med musik af Cranham/ Gustav T. Holst (1906) og tekst af Christina Rossetti (før 1872) og Away in a Manger med musik af W. J. Kirkpatrick (1895) arrangeret af David Willcocks og en anonym forfatter.

Niels W. Jakobsen havde i starten af koncerten introduceret for publikum, at han ville gerne, at man kun klappede efter hver afdeling, altså før fællessalmerne, hvis man syntes, der var noget at klappe for. Det var en god løsning, for på denne måde ville de enkelte afdelinger ikke bliver hakket i stykker, og der ville komme mere ro over koncerten. Aftenens første applaus kom derfor her før den første fællessalme, og det virkede rigtig godt.

En rose så jeg skyde blev sunget af alle tilstedeværende og akkompagneret af kirkens organist på orgelet.

Fire basser er klar til en god koncert.

I den næste afdeling dannede fire kendte danske julesalmer rammen om musik af J. S. Bach. Det kimer nu til julefest med musik af Carl Balle (1850) og tekst af N. F. S. Grundtvig (1817) og Kimer, I klokker med musik af Henrik Rung (1857) og tekst af N. F. S. Grundtvig (1856) blev sunget i et arrangement af Ole Faurschou. Fra Bachs berømte Kantate BMV 140, Wachet auf ruft uns die Stimme, blev der sunget to satser, begge akkompagneret af Christina Michaelsen på blokfløjte og dirigenten på klaver. Tenorerne sang satsen Zion hört die Wächter singen, og hele koret sang Gloria sei dir gesungen. Melodistemmen i de to satser er den samme, og den kendes fra den danske salme Zions vægter hæver røsten. Efter Bachs storslåede musik sang koret Det var ikke en nat som de andre med musik af Bjarne Haahr og tekst af Johannes Johansen (1977) og Dejlig af jorden med en schlesisk melodi og tekst af B. S. Ingemann. De to sidstnævnte blev også sunget i et arrangement af Ole Faurschou.

Inden sidste afdeling blev Mit hjerte altid vanker sunget som fællessalme, og også her akkompagnerede kirkens organist på orgel.

Koncertens sidste afdeling bestod af ny musik komponeret af nulevende komponister. Per Skriver har sat musik til teksten fra Esajas 9:2: Det Folk, som vandrer i mørke, skal skue

saa stort et Lys; Lys stråler frem over dem, som bor i Mulmets Land. Den engelske komponist Will Todd har lavet både tekst og musik til My Lord has come, og danske Michael Bojesen har komponeret musikken til Luk julefreden ind med tekst af Beathe Strands Barndorff.

Så kom klapsalverne fra den velbesøgte koncert, og Randers Bykor kvitterede med den glade Sneflokke kommer vrimlende, arrangeret af Niels Bastrup.

Efter koncerten i den smukt pyntede kirke havde menighedsrådet stillet an med vin, vand og småkager ude i våbenhuset. Det var en hyggelig afslutning på koncerten, hvor der også var lejlighed til at få en lille snak med nogle af tilhørerne.

Holbæk Kirke:

Randers Bykor i Holbæk Kirke.

Torsdag den 8. december fik Randers Bykor igen lov til at afholde koncert i en af vore smukke middelalderkirker, der i aftenens anledning var pyntet smukt op til advent. Niels W. Jacobsen var lige så veloplagt som aftenen før i Glenstrup Kirke, og koncerten var velbesøgt, så det blev, hørt med mine ører og fra min lille plads, også en god koncert. Efter koncerten blev koret budt på øl og vand i konfirmandstuen. Det er altid godt at få snakket lidt efter en koncert og få detaljerne vendt en ekstra gang.

Vejlby Kirke:

Julen er traditionernes tid, og en af traditionerne i Randers Bykor er en julekoncert i Vejlby Kirke. Her bliver koret hvert år modtaget med stor gæstfrihed, og søndag den 11. december var ingen undtagelse. Vejlby Kirke er en dejlig kirke at synge i. Akustikken er god, der er højt til loftet og dermed en god luft. Også i år var kirken smukt pyntet til koncerten.

Niels Bastrup var omend stadigvæk lidt bleg frisk og klar igen til at stå i spidsen for en koncert

Traditionen tro var der en halv times klokkespilskoncert umiddelbar inden

Randers Bykors koncert, som fulgte Niels Bastrups udarbejdede program for årets julekoncerter i kirkerne. Da kirkens organist ikke kunne være til stede, akkompagnerede Niels Bastrup selv fællessangene på kirkens orgel.

Efter koncerten inviterede menighedsrådet på æbleskiver og gløgg. Koret kvitterede med at synge et par sange: Julekanon og Hvad er det der gør jul til noget særligt. Det var hyggeligt, og koret blev ladet op til endnu en julekoncert i

Ørum Kirke:

En julekoncert i Ørum Kirke er også ved at være en tradition, og mandag den 12. december blev traditionen holdt ved lige. Også her bliver koret modtaget med stor gæstfrihed. Som ved de tre andre kirkekoncerter var også denne koncert velbesøgt. Menighedsrådet havde efter koncerten stillet an

med kaffe og småkager i våbenhuset, og det var en god afslutning på en god aften i en smukt pyntet kirke.

Julekoncert i Randers Sundhedscenter

Af: Inger Schnetler

Er musik andet end god underholdning? Kan musik påvirke vores sundhed? Disse spørgsmål bliver i dag undersøgt af eksperter og forskere, og tendensen er et klart ja. Om det var for at styrke sundheden, eller huset gerne ville give de ansatte og besøgende en god optakt til julen, vides ikke, men Randers Bykor var inviteret til at lave en julekoncert i huset torsdag den 15. december kl. 10.30.

Randers Sundhedscenter er et godt hus at besøge, og Randers Bykor vil meget gerne afholde koncert der, men inden koret kunne sige ja tak til invitationen, måtte det undersøges, om vi i det hele taget kunne være mange nok, pænt fordelt på de forskellige stemmer, til at lave en koncert. På en hverdag kl. 10.30 er mange optaget af arbejde og andre gøremål. Heldigvis var der så mange, der havde mulighed for at ændre på andre planer, så man kunne deltage, at koret kunne tilbyde en koncert, og ikke mindst, dirigent Niels Bastrup kunne også.

Randers Bykors julekoncert i Randers Sundhedscenter.

Programmet var et uddrag af programmet til kirkekoncerterne, men med nogle flere fællessange. Der blev lagt ud med de tre Christmas carols: Hark! The Herald Angels Sing, In the Bleak Midwinter og Away in a Manger. Så var der en fællessang, Nu har vi altså jul igen. Kendte danske julesalmer hører også til en god julekoncert, og det blev Det kimer nu

til julefest og Kimer, I klokker. Den nye smukke og iørefaldende julesang Hvad er det der gør jul til noget særligt blev sunget som fællessang. Julekanon med tekst og musik af Pia Scharling blev sunget af koret en del gange, så publikum også fik den lært og kunne synge med. Fra Bachs Kantate BMV 140, Wachet auf ruft uns die Stimme sang koret Gloria sei dir gesungen og derefter Luk julefreden ind. Så fulgte endnu en fællessang, Dejlig er jorden, hvor publikum sang melodien og koret Ole Faurschous udsættelse. Koncerten sluttede af med Snefløkke kommer vrimlende.

På etagerne over os kunne vi se mange af husets ansatte, der havde taget sig tid til at komme ud fra stuerne og tage del i koncerten. Også folk, der havde andet ærinde i huset, slog sig ned og lyttede med, og mon ikke blodprøverne er blevet lidt bedre, blodtrykket lidt lavere og genoptræningen er gået lidt lettere, når man har givet sig selv lov til at falde til ro med dejlig julemusik. Det var igen en god oplevelse at synge i Randers Sundhedscenter, som sagde tak med en kop kaffe og en småkage til Randers Bykor.

Jul på Kulturhuset

Af: Inger Schnetler.

Korby Randers og Randers Bibliotek stod sammen for et arrangement, hvor julen synges ind på Kulturhuset den sidste lørdag før jul, i år den 17. december. Mange af byens kor havde meldt sig til at deltage i arrangementet, og fra kl. 11 og en god halv time frem kunne man lytte til korsang i hele det store hus.

Randers Bykor havde fået anvist Grågården til egen koncert. Der var god akustik, men ikke særligt varmt, så det gjaldt om at synge sig til varmen.

Johannes, solist ved Randers Bykors julekoncert på Kulturhuset i Randers bliver akkompagneret af sin far, Niels Bastrup.

Emma, en ung talentfuld violinist, optrådte ved Randers Bykors koncert ved julearrangementet på Kulturhuset i Randers.

Programmet var et uddrag af de foregående julekoncerter, men til denne koncert var der to gæstesolister, Emma Bastrup, ni år og Johannes Bastrup, fem år, som begge spillede violin. Både Emma og Johannes spillede talentfuldt og flot akkompagneret af deres far, Niels Bastrup, og deres indslag gav koncerten et ekstra løft.

Efter koncerten samledes alle korene syngende med Peter Sabro i spidsen ude på trappen i et festligt optog med Nu har vi jul igen. Hele optoget sluttede i Bibliotekspyramiden, hvor publikum også havde samlet sig, for sammen at synge tre julesange. Mogens Nyholm

holdt en lille tale, og derefter var det lige før, at taget løftede sig, da alle sang Juletræet med sin pynt, Hvad er det der gør jul til noget særligt og Dejlig er jorden. Hvis julestemningen ikke allerede havde indfundet sig, så måtte den være der efter dette festlige arrangement.

Julens traditioner

Af: Inger Schnetler

Julen fejres med et utal af traditioner, som familien Danmark i det store og hele er fælles om. Nogle af traditionerne er så indgroede, at vi let kan komme til at tro, at de altid har været her. Kendetegnet for de fleste af vore gode gamle juletraditioner er dog, at de er kommet til os med påvirkninger udefra. Det fører for vidt at komme ind på alle julens traditioner, og jeg vil derfor nøjes med at sætte fokus på et par stykker af dem.

Adventskransen er en fast del af mange familiers julepynt, og fra den første søndag i advent, hvor det første af de fire lys bliver tændt, bliver det i de følgende fire uger markeret, at juleaften nærmer sig.

Som så mange andre af vore juletraditioner kommer skikken med adventskransen sydfra. De første adventskranser så man i Sønderjylland i årene omkring 1. Verdenskrig, enkelte dog endnu tidligere i Haderslev og Christiansfeld. Man skal her huske på, at området på dette tidspunkt var tysk, og at skikken således ikke er hentet til Danmark, men faktisk overført fra den ene del af Tyskland til den anden. De dansksindede i det daværende Nordtyskland pyntede adventskransen med røde og hvide bånd og lys for at markere deres nationale tilhørsforhold. Ved Genforeningen i 1920, hvor Sønderjylland igen blev en del af Danmark, var skikken således allerede kommet til landet og var parat til at brede sig ud over hele landet. Den blev hjulpet godt på vej af den daværende dronning Alexandrine, som stammede fra Schwerin. Hun kendte skikken med adventskransen hjemmefra, og indførte den i 1918 i kongehuset. Den fik dog først sit store gennembrud under 2. Verdenskrig, hvor det at tænde lys blev et symbol på frihed og håb både religiøst og politisk. Kransen blev i de danske hjem stadig pyntet med hvide og røde lys og bånd for at markere det nationale aspekt. I 1946 var adventskransen motivet på årets julemærke, dog var båndene røde og hvide.

I Vejlbj Kirke har adventskransen lilla bånd.

I de fleste kirker er der også i dag en adventskrans i adventstiden. Her bliver den ofte pyntet med lilla bånd, da farven symboliserer bod og anger og anvendes i forbindelse med forberedelsestiden til jul og påske: adventstiden og fastetiden.

I Ørum Kirke har adventskransen de røde bånd, så man har de rød-hvide farver.

I mit barndomshjem lavede min mor hvert år en adventskrans. Hun lavede selv det hele "fra bunden". Først blev der bundet en halmkrans, og jeg husker, at det ikke altid var så let for hende at få den helt rund, da det kun var en gang om året, at hun beskæftigede sig med den slags. Når halmkransen var bundet, skulle vi en tur i skoven for at hente gran til kransen, og det var altid en "forventningens tur". Når vi så kom hjem, blev grankvistene viklet omkring kransen, de røde bånd blev bundet til sløjfer og sat på, og så kom turen til lysene. Dengang kunne man ikke købe lys med spyd i, så nåle eller stykker af tykt ståltråd blev varmet op, så de kunne sættes op i lysene. Det var ikke noget for børn, men der blev kigget godt på. Når kransen omsider var færdig, kom hyggetimen, hvor der blev sunget og fortalt minder og gode historier, og den forventningsfulde tid kunne starte.

I hjemmene er adventskransen i dag mere et spørgsmål om design og smag end om at markere noget nationalt eller religiøst. Da jeg i år var på et lokalt julemarked lørdag før første søndag i advent, bemærkede jeg, at der kun var ganske få adventskranse af gran, men til gengæld mange dekorationer med fire lys. Sådan skifter skikkene, men forventningen og hyggen omkring de levende lys er der stadig.

Santa Lucia bliver fejret den 13. december med optog på skoler, plejehjem, i kirker, børnehaver og forlystelsessteder som Tivoli i København. Lucia var en italiensk helgeninde, som led martyrdøden. Hendes helgendag er hendes dødsdag den 13. december, som i den julianske kalender også var årets korteste dag. Da man indførte den gregorianske kalender den 1. marts 1700, blev solhverv fastlagt til den 21. december, men man fastholdt datoen den 13. december til fejringen af Santa Lucia.

Lucia kommer af det latinske ord "lux", som betyder lys, og derfor forbindes hun ikke kun med lys og glæde, men hun er også blevet skytshelgen for blinde og mennesker med øjensygdomme. Måske fordi lysets tilbagevenden altid har spillet en stor rolle i det nordlige og protestantiske Europa, bliver hun fejret her. I Danmark er skikken med Luciaoptog dog forholdsvis ny og blev først almindelig efter 2. Verdenskrig. I Sverige har man fejret Lucia siden Middelalderen og med optog siden 1920'erne. Når Luciaoptogets hvidklædte piger og måske drenge med levende lys på hovedet og i hænderne synger Luciasangen, er det med en italiensk folkemelodi og en dansk tekst.

Første gang, jeg så et Luciaoptog, var i 1957, da jeg var indlagt på Viborg sygehus. Den 13. december om aftenen gik sygeplejeeleverne Luciaoptog rundt på gangene og ind på stuerne og sang Luciasangen. Jeg var meget imponeret og syntes, at det var meget flot.

Juletræet er en gammelkendt tradition over hele verden, men faktisk er den forholdsvis ny i Danmark.

Allerede i 1441 stillede man et juletræ op i Letland og Estland, dog uden pynt, som først kom til senere. Det fortælles, at Martin Luther (1483 - 1546) skulle have stillet et grantræ op i sit hjem og sat stearinlys på grenene som sindbillede af stjernerne, der blinkede mellem grenene på skovens træer. En forfatter skrev i 1605, at man i det sydlige Tyskland satte grantræer ind i stuerne og pyntede dem med roser og æbler, som var klippet i farvet papir, samt oblater, flitterguld og sukker.

Fra slutningen af 1700-tallet bredte juletræsskikken sig op gennem Tyskland og nåede til Danmark i starten af 1800-tallet. På godset Holsteinborg, der ligger mellem Skelskør og Næstved, havde det nye ejerpar, den tyske lensgreve Adolph Holstein og hans hustru Wilhelmine, i 1808 et grantræ pyntet med levende lys for at glæde deres knap 2-årige datter. Så vidt man ved, tændtes det første juletræ i København 1811 hos familien Lehmann. Husets herre stammede fra Holstein og var vant til skikken hjemmefra, og det fortælles, at folk stimlede sammen foran huset for at få et glimt af dette mærkværdige syn.

*"Juletræet med sin pynt, venter på vi får begyndt,
aldrig har det vær't så grønt, aldrig har det vær't så kønt."*

Skikken bredte sig, først til borgerskabet og derefter til præsteskabet og lærerstanden. Nogle var begejstrede for juletræet, andre mere forbeholdne. Salmedigteren N. F. S. Grundtvig (1783 - 1872) anså det i starten for en tilbagevenden til gammel hedensk overtro og kaldte det en udvandet form for kristendom, men senere kom han på andre tanker og mente, at det var sendt til os fra Vorherre selv. Andre forfattere, f. eks. B. S. Ingemann (1789 - 1862), "blåstemplede" juletræet, og dermed var der basis for, at skikken kunne brede sig til resten af landet, og allerede små 100 år efter introduktionen havde de fleste danske hjem et juletræ eller noget, der lignede. For juletræer var endnu så dyre, at mange ikke havde råd til at købe dem, og så måtte man improvisere med et kosteskaff med grene på, en grøntsagsstok eller lignende.

I tiden op mod Anden Verdenskrig blev juletræet imidlertid så billigt, at det blev allemandseje. I dag kan de færreste forestille sig en jul uden det grønne træ midt i stuen, behørigt pyntet. For slet ikke at tale om at hente juletræet hjem. Det er nemlig blevet en begivenhed i sig selv, når familierne tager ud i skoven for i fællesskab selv at fælde træet.

I 1914 blev det første juletræ tændt på Rådhuspladsen i København og det er, så vidt vides, det første udendørs juletræ, som vi kender i Danmark. I dag er der juletræer med elektriske lys på torve og pladser i alle byer og bymæssige bebyggelser, ja, selv på stille villaveje er der oplyst af udendørs elektriske juletræskæder.

Julegaverne er i dagens Danmark en vigtig del af julens festligheder. Allerede i oktober måned begynder julekatalogerne at dumpe ned i postkassen, så man kan finde ud af, hvad man ønsker sig eller ikke vidste, at man manglede. Nogle synes, at det er for kommercielt, og andre mener, det er tegn på tidens materialisme. Der er dog ikke noget nyt i, at man vil glæde hinanden med gaver, heller ikke til jul, og jeg er overbevist om, at julegaverne er kommet for at blive.

Juleaften, en gavefest.

Skikken med at give hinanden gaver på den mørkeste tid af året er ældre end julen. Da kristendommen og dermed fejringen af Jesu fødselsdag begyndte at blive udbredt i Romerriget, havde romerne allerede givet hinanden gaver på denne årstid i flere århundreder i forbindelse med forskellige festligheder. Med kristendommen blev det nærliggende at slå den gamle og den nye skik sammen.

Allerede i Middelalderen gav man julegaver i hvert fald til børnene. Det var dog ikke store dyre købte gaver, men gerne madvarer i små portioner så som pebernødder, klejner og æbleskiver. Fyrster og andre velstående folk gav dog deres børn rigtige gaver så som forskelligt slags legetøj. Borgerskabets børn kom først med på gavebølgen i 1700-tallet, og især i 1800-tallet blev skikken udbredt. Tænk bare på Peter Fabers sang, Højt fra træets grønne top, hvor der er gaver til alle efter devisen, "hvad du ønsker, skal du få."

I 1800-tallet var gaverne ikke pakket ind, men hang, hvis det var muligt, ofte på juletræet som pynt. I løbet af 1900-tallet blev det dog almindeligt med festligt julepapir til at pakke gaverne ind i, og i dag er den festlige indpakning med til at øge overraskelsens glæde ved en gave.

I hele den kristne del af verden kender man julegaverne. Nogle steder deles gaverne først ud den 25. december, mens vi i de nordiske lande starter på festlighederne den 24. december om aftenen. Den oprindelige julemand Sct. Nicolaus uddeler imidlertid gaver på sin navnedag den 6. december, og det sker stadigvæk i de lande, hvor han står for gaveuddelingen, f.eks. i Holland.

Julen synges og spilles ind af Randers Bykor, Emma og Niels Bastrup.

Glædelig jul.